

UZASADNIENIE

(...) S.A. w K. wniósł o stwierdzenie, iż z dniem 27 maja 2010 r. lub najpóźniej z dniem 6 grudnia 2010 r. nabył przez zasiedzenie na czas nieokreślony służebność przesyłu na stanowiącej własność uczestniczki postępowania Gminy Miejskiej G. nieruchomości w obrębie działek ewidencyjnych nr (...), położoną w G., w pasie o szerokości 7,6 m (po 3,8 m od osi linii).

Uczestniczka postępowania wniosła o oddalenie wniosku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Przez nieruchomość uczestniczki postępowania Gminy Miejskiej G. w obrębie działek ewidencyjnych nr (...), położoną w G., przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna 110 kV S-443, wchodząca w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy (...) S.A. w K.. Linia ta przebiega w poprzek nieruchomości w pasie o szerokości 7,6 m, licząc do skrajnych przewodów linii (po 3,8 m od osi linii).

Budowa linii elektroenergetycznej 110 kV S-443 na odcinku B.-Ż., wchodzącym w skład linii Ż.-G., zakończona została w 1983 r., a w dniu 6 lipca 1983 r. odcinek ten przyjęty został do użytkowania przez poprzednika prawnego wnioskodawcy Zakłady (...).

Od początku istnienia do chwili obecnej linia elektroenergetyczna 110 kV S-443 poddawana była stałym i okresowym oględzinom i przeglądom w celu zapewnienia jej prawidłowego utrzymania i eksploatacji.

Dowód:

- odpis księgi wieczystej nr (...), k. 16-26,
- mapa zasadnicza z przebiegiem linii elektroenergetycznej 110 kV S-443, k. 27-29,
- decyzja z dnia 30 września 1978 r. w sprawie zatwierdzenia planu realizacyjnego linii 110 kV Ż.-G., k. 52,
- decyzja z dnia 26 kwietnia 1979 r. w przedmiocie pozwolenia na budowę linii 110 kV Ż.-G., k. 54,
- karty obiegu inwentaryzacyjnego, k. 56-57,
- paszport linii elektroenergetycznej 110 kV S-443 relacji B.-Ż., k. 34-36,
- protokoły oględzin i przeglądów, k. 69-93,

Zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono, w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) na bazie zakładu Zakład (...), przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z siedzibą w L..

W dniu 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z siedzibą w L. uległo przekształceniu w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa – Zakład (...) S.A. z siedzibą w L..

W wyniku połączenia spółek, w tym Zakładu (...) S.A. z siedzibą w L., w dniu 30 kwietnia 2004 r. powstała spółka (...) S.A. z siedzibą we W. (działająca w późniejszym czasie pod firmą (...) S.A., a następnie (...) S.A.). W następstwie przejęcia przez dotychczasową spółkę spółki (...) S.A. w K. doszło do zmiany firmy i siedziby spółki na (...) S.A. w K..

Dowód:

- akt przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 12 lipca 1993 r., k. 62-68,

- odpis pełny z KRS, k. 34-43,

Na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 5 czerwca 1991 r., nr GG.II. (...) -40/91, stosownie do art. 18 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191), Gmina Miejska G. nabyła nieodpłatnie m.in. własność nieruchomości w obrębie działek ewidencyjnych nr (...), położoną w G.

Dowód:

- kopia decyzji Wojewody (...) z dnia 5 czerwca 1991 r., k. 103-104;

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek o stwierdzenie zasiedzenia na rzecz wnioskodawcy służebności przesyłu zasługiwał na uwzględnienie.

Uczestniczka postępowania nie kwestionowała większości istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych i prawnych.

Zgodnie z przepisem art. 305⁴ k.c., do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. Według przepisu art. 292 k.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio.

Dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności przesyłu lub służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu została zgodnie przesądzona w orzecznictwie sądowym i dziś nie budzi wątpliwości (por. uchwały SN: z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13; z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13; z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11 i z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08; wyroki SN: z dnia 19 maja 2004 r., III CK 496/02; z dnia 11 marca 2005 r., II CK 489/04; z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08; postanowienia SN: z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08; z dnia 7 listopada 2008 r., II CSK 326/08; z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08; z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09; z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11; z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11; z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13). W powołanej uchwale z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że po dniu 3 sierpnia 2008 r., na skutek upływu terminu zasiedzenia po tym dniu, ale rozpoczętego wcześniej, przedsiębiorca nabywa służebność przesyłu, przy czym okres występowania stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu.

Rodzajem trwałego i widocznego urządzenia w rozumieniu art. 292 k.c. może być w szczególności linia elektroenergetyczna lub słupy elektroenergetyczne. Judykatura zgodnie przy tym przyjmuje, iż o stanie posiadania prowadzącym do zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii elektroenergetycznej decyduje przede wszystkim przebieg linii nad nieruchomością obciążoną, a nie tylko umiejscowienie na tej nieruchomości słupa podtrzymującego przewody (por. wyrok SN z dnia 19 maja 2004 r., III CK 496/02; postanowienie SN z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11; postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2012 r., II CSK 218/12; wyrok SA w Łodzi z dnia 25 kwietnia 2013 r., I ACa 1446/12).

W sprawie ustalono, iż do dnia 27 maja 1990 r. nieruchomość w obrębie działek ewidencyjnych nr (...) stanowiła własność Skarbu Państwa, a z tym dniem przeszła nieodpłatnie, z mocy prawa, na własność Gminy Miejskiej G., stosownie do art. 18 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191). Tym samym w okresie, gdy Skarb Państwa był zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności gruntowej przesyłu wyłączona była możliwość przyjęcia, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe lub państwową osobę prawną mogło doprowadzić do nabycia przez nie służebności na nieruchomościach państwowych w drodze zasiedzenia i odpowiednio do zaliczenia go do okresu zasiedzenia (por. np. postanowienia SN: z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08; z dnia 16 października 2009 r., II CSK 103/09; z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 495/08; z dnia 9

lutego 2012 r., III CZP 93/11 oraz wyrok SN z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12). W konsekwencji w odniesieniu do komunalizacji następującej ex lege z dniem 27 maja 1990 r. posiadanie Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowego lub państwowej osoby prawnej prowadzące do zasiedzenia służebności na nieruchomości gminy rozpoczynało bieg z tym dniem (por. wyrok SN z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12 oraz postanowienia SN: z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 293/10; z dnia 6 marca 2008 r., I CSK 419/07; z dnia 12 września 2007 r., I CSK 186/07). Tę datę przyjęto więc jako początek biegu zasiedzenia służebności przesyłowej.

Wskazać trzeba, iż posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej (odpowiednio służebności przesyłu) przez zasiedzenie nie można utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność (por. np. postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08). Tym samym posiadacz służebności ma świadomość, że prawo własności przysługuje innej osobie. W efekcie dobrej wiary zasiadającego posiadacza nie wyłącza wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej. Występuje ona natomiast wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por. postanowienia SN: z dnia 4 września 2014 r., II CSK 659/13; z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13; 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13 i z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11 oraz wyroki SN z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12 i z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 439/09). Podkreślenia wymaga również to, że w odniesieniu do posiadania prowadzącego do zasiedzenia o rodzaju wiary posiadacza decyduje wyłącznie chwila objęcia w posiadanie. Wynika to wprost z przepisów art. 172 § 1 k.c. (verba legis: „chyba że uzyskał posiadanie”) oraz art. 176 § 1 zdanie drugie k.c. (verba legis: „jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie”). Dla przyjęcia krótszego, dwudziestoletniego terminu zasiedzenia wystarczające jest zatem istnienie dobrej wiary w chwili objęcia posiadania służebności, a późniejsza zmiana przekonania posiadacza lub jego następcy prawnego i utrata dobrej wiary jest bez znaczenia dla biegu terminu zasiedzenia (por. postanowienia SN: z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 520/13; z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13; z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 391/11; z dnia 17 grudnia 2010 r., III CSK 57/10; z dnia 1 grudnia 2010 r., I CSK 35/10; z dnia 25 listopada 2009 r., II CSK 246/09; z dnia 11 marca 2009 r., I CSK 360/08; z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 58/08; z dnia 5 grudnia 2007 r., I CSK 300/07; z dnia 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03 oraz wyroki SN z dnia 14 listopada 2013 r., II CNP 15/13 i z dnia 5 stycznia 2011 r., III CSK 72/10).

Skoro w niniejszej sprawie początek biegu zasiedzenia służebności przypadał na dzień 27 maja 1990 r., to z tej chwili ocenić należało okoliczności opisujące stan świadomości posiadacza służebności (por. postanowienia SN z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13 oraz z dnia 13 lutego 2015 r., II CSK 310/14). Oprócz tego wskazać trzeba, iż stosownie do przepisu art. 7 k.c. jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary. Tego typu domniemanie wiąże sąd (art. 234 k.p.c.). Judykatura uznaje przy tym zgodnie, iż domniemanie dobrej wiary posiadacza wzruszyć może jedynie dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub mógł się dowiedzieć o tym, że narusza to prawo innej osoby. Dla wzruszenia tego domniemania prawnego nie jest więc wystarczające potwierdzenie braku podstawy prawnej władania nieruchomością w postaci umowy lub decyzji administracyjnej (por. np. powołany wyżej wyrok SN z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12).

Oceniając stan świadomości przedsiębiorcy przesyłowego (przedsiębiorstwa państwowego sprawującego zarząd w imieniu Skarbu Państwa) w momencie nabycia przez gminę z mocy prawa mienia ogólnonarodowego (państwowego) w pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych nie miały wpływu na stan faktyczny w zakresie posiadania, przy czym nie wyłączały kontynuowania posiadania przez Skarb Państwa lub państwowe osoby prawne, z wszystkimi wynikającymi stąd następstwami, w tym rozpoczęcia lub trwania biegu zasiedzenia (por. powołany wyrok SN z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12). Stan świadomości przedsiębiorcy przesyłowego kształtowała ponadto okoliczność wieloletniego wykonywania tego posiadania w sposób niezakłócony w okresie do 27 maja 1990 r. Istotne jest również to, że po tej dacie posiadanie to nie było kontestowane przez gminę (w każdym bądź razie przeciwnego stanu rzeczy nie ustalono). Zmiana właściciela nieruchomości nie wpłynęła zatem

na dotychczasowy, wieloletni sposób eksploatacji linii elektroenergetycznej. W takich warunkach przedsiębiorca przesyłowy mógł zasadnie przypuszczać, że korzystając z urządzeń elektroenergetycznych w dotychczasowy sposób nie narusza prawa innego podmiotu oraz że nowy właściciel nieruchomości godzi się na istniejące jej obciążenie. Niezależnie od tego, uczestniczka postępowania nie obaliła domniemania dobrej wiary posiadacza, ustanowionego w art. 7 k.c. Uzasadniało to przyjęcie dobrej wiary przedsiębiorcy przesyłowego w chwili rozpoczęcia posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności przesyłu.

Kierując się przedstawionymi argumentami Sąd uznał, iż z dniem 28 maja 2010 r. doszło do zasiedzenia przez wnioskodawcę służebności przesyłu dla przebiegającej przez nieruchomość uczestniczki postępowania linii elektroenergetycznej 110 kV S-443 o treści obejmującej podstawowe uprawnienia przedsiębiorcy przesyłowego i obowiązki właściciela nieruchomości obciążonej (art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 i art. 305⁴ k.c.).

Zdaniem Sądu, wnioskodawca w dostateczny sposób wykazał także okoliczność przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych w okresie biegu zasiedzenia. Wykazanie tej okoliczności możliwe jest za pomocą wszelkich środków dowodowych, a skuteczność przeprowadzenia dowodu przeniesienia posiadania należy oceniać indywidualnie w każdym postępowaniu (por. np. postanowienia SN z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12 oraz z dnia 6 marca 2015 r., III CSK 192/14). W tej kwestii zwrócić trzeba uwagę, iż wnioskodawca nie tylko przedłożył dokumenty potwierdzające następstwo prawne po kolejnych przedsiębiorcach przesyłowych, lecz także protokoły oględzin i przeglądów przez służby techniczne kolejnych przedsiębiorców przesyłowych w okresie biegu zasiedzenia. Bez przeniesienia posiadania tych urządzeń nie byłoby możliwe wykonywanie takich przeglądów technicznych.

Szerokość pasa służebności przesyłu nie była kwestionowana przez uczestniczkę postępowania. Odpowiadała ona obszarowi wyznaczonemu rzutem skrajnych przewodów linii, a więc była ta szerokość najmniejsza z możliwych.

W związku z zaprezentowaną na rozprawie w dniu 23 marca 2016 r. argumentacją uczestniczki postępowania zwrócić należało uwagę na jeszcze jedną kwestię. Zawarte w zdaniu drugim art. 292 k.c. odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje tylko kwestie nie uregulowane w zdaniu pierwszym tego artykułu. Oznacza to, że do zasiedzenia służebności gruntowej (odpowiednio służebności przesyłu) nie ma zastosowania wymagania posiadania samoistnego (por. przede wszystkim postanowienia SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08 oraz z dnia 11 lutego 2010 r., I CSK 181/09, a także uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11). Jak już wyżej zaznaczono, posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej (odpowiednio służebności przesyłu) przez zasiedzenie nie można utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. W przypadku posiadania służebności gruntowej w rachubę wchodzi bowiem posiadanie w zakresie odpowiadającym treści służebności, kwalifikowane przez przeważającą część judykatury jako posiadanie zależne (por. oprócz powołanych wyżej postanowień także wyrok SN z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, postanowienie SN z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, postanowienie SN z dnia 20 września 2013 r., II CSK 10/13, wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CSK 433/13). Inaczej niż w przypadku posiadania samoistnego, uprawnienia wynikające ze służebności gruntowej nie łączą się z władztwem nad rzeczą w dosłownym znaczeniu. Podmiot wykonujący służebność korzysta z cudzej rzeczy tylko w oznaczonym zakresie, w istocie nie władając nią. O posiadaniu służebności przesyłu świadczy już samo posadowienie urządzenia przesyłowego i korzystanie z niego.

Reasumując, posiadanie służebności przesyłu nie ma cech posiadania samoistnego, nie niweczy go zatem skierowana do właściciela nieruchomości prośba o zezwolenie na wejście na grunt celem konserwacji lub remontu urządzenia przesyłowego. Nie sposób także przyjąć, by prośba taka stanowiła przejaw tego, że przedsiębiorca przesyłowy nie uważa się za posiadacza służebności przesyłu; przeciwnie, tylko potwierdza wolę korzystania z urządzenia przesyłowego „dla siebie” (por. także powołane wyżej postanowienie SN z dnia 11 lutego 2010 r., I CSK 181/09). Przeszkody do uwzględnienia wniosku nie mogły więc stanowić dokumenty złożone przez uczestniczkę postępowania na rozprawie w dniu 23 marca 2016 r. (pomijając nawet, że pochodzą one z okresu, gdy doszło już do nabycia

przez zasiedzenie służebności przesyłu), podobnie jak inne ewentualne prośby wnioskodawcy lub jego poprzedników prawnych o udostępnienie nieruchomości na potrzeby konserwacji lub remontu linii elektroenergetycznej.

O kosztach niniejszego postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.